Tekst van de rede van Ed Nijpels, fractlevoorzltter
van de VVD ln de Tweede Kamer, ter gelegenheld van de bijzondere
Algemene LedenvergaderIng van de VVD ln Arner sfoort "de Plint"

INLEIDING

"Het liberalisme heeft de toekomst".

Dit jaar, dames en heren, is het jaar van de begraven illusl=ies. Eén van die illusles ls dat er in een tijd van tegenspoed alleen met de PvdA valt te regeren, omdat alleen die partij het siechte nieuws aan de vakbonden zou kunnen verkopen. Die illusie is begraven tijdens de discussies over de ziektewet- plannen. Van Thijn sprak de definitieve grafrede toen hij opmerkte dat het klimaat tussen de vakbeweging en de PvdA al in de startfase van het kabinet fundamenteel was bedorven.

Een tweede illusie is het beroemde maatschappelljk draagvlak.

Het nu demlssionalre kabinet steunde op 109 van de 150 zetels.

En ondanks die grote meerderheid kwam men na een jaar slechts tot een conclusie, die om op te stappen

Ook bij D'66 zijn de illusles begraven. Dit kabinet, vooral het troetelkindje van D'66, omdat het de "vernieuwing" tot stand zou brengen, heeft zijn Waterloo gevonden. Zonder ook maar één
dag echt gezag te hebben gehad. Zonder het nemen van ook maar eén houtsnijdende maatregel. Volgens de heer Brinkhorst ls
de ellende van nu veroorzaakt doordat de “politleke top" van het
kabinet niet functioneerde.

In de eerste plaats is dat een weinig vriendelijke-opmerking aan het adres van zijn voorman, de heer Terlouw.

Maar ten tweede is het een miskenning van de werkelijke politleke situatie. Het waren niet zozeer de Personen in bet kabinet, alswel hun ideeen die tot de val hebben geleid. Hoe men het ook wendt of keert, CDA en D‘66 enerzijds en PvdA anderzijds denken fundamenteel anders over de beste weg voor het herstel van de werkgelegenheid. Het zou een zegen zijn voor de Nederlandse politiek, als D'66 die waarheid elndelijk eens onder ogen durfde te zien.

Maar de desillusies zijn het grootst voor al die mensen die op zoek zijn naar werk. Door

de onmacht van het nu gevallen kabinet is het zieht op herstel steeds verder weggeraakt. Het zijn de honderddulzenden mensen die willen werken, die het werkelijke. slachtoffer van deze kabinetscrisls zijn.
Laten CDA, PvdA en D'66 zich dat eens realiseren voordat men opnieuw onbezonnen stappen gaat ondernemen.

PARTIJVERHOUDINGEN

PvdA

Arme Partij van de Arbeid. Vorig jaar de verkiezingen ingegaan met 6 strljdpunten. Er waren toen 50 regels in het partijblad van de PvdA nodig om die strijdpunten te verwoorden.
Een paar maanden geleden had men 2000 regels nodig om uit te leggen wat ervan terecht is gekomen.
De PvdA wordt nog steeds geconfronteerd met de restanten van de bittere erfenis die Nieuw Links In de jaren '60 heeft achtergelaten.
Het zijn diezelfde restanten van die humorloze, zelfs elitaire beweging, die nu nog het besturen van de stad Amsterdam onmogelijk maken.

Het afgelopen jaar wekte de PvdA de indruk van een stuurloos schip. Partijvoorzltter Van den Berg heeft niets nagelaten om het redelijk denkende deel van zijn eigen partij voor de voeten te lopen.

Over de koers van de PvdA is dan ook weinig zinnigs te zeggen. Deze week zond de PvdA signalen in de richting van de VVD.
Laat ik daarover duidelijk zijn.
De huidige PvdA vormt in de internationale socialistische wereld een elland van radicalisme. Nationaal blijft de PvdA aarzelen tussen een sociaal-democratische en een radicale koers. Met een radicale PvdA kan en wil de VVD nlet regeren.
De PvdA moet klezen. Kiezen tussen Van den Berg en Van Thijn.
Pas als die keus is gemaakt, ls het voor de VVD mogelijk te zeggen of de PvdA aanvaardbaar is als regeringspartner.
De signalen die nu door de PvdA worden uitgezonden, zijn begrijpelijk, maar worden nog teveel bepaald door anti-CDA- sentimenten.

Coalities moeten niet worden gesmeed op basis van anti-gevoelens tegenover wie dan ook, maar op basis van de bereidheid met elkaar te willen samenwerken. Samenwerking was, is en blijft voor de VVD uitgangspunt voor het bedrijven van politiek.
4

D’ 66
Met D'66 zou wat ons betreft in principe te regeren moeten zijn. Sterker: samen met D'66 had de VVD nu in de regering kunnen zitten, want op het belangrijkste punt - de sociaal-economische toestand - ontlopen de inzichten van D'66 en VVD elkaar echt niet zoveel. Als minister van Economische Zaken volgde de heer Terlouw een politlek die ook in onze richting ging.
Wij betreuren het dan ook zeer dat D'66 tot nu toe een blokkade heeft opgeworpen tegen een CDA-VVD-D'66-kabinet, waarmee het land toch het meest was gediend. Dat blijkt nu overduidelijk

Wij zullen D'66 niet betwisten Het liberalisme liberale huis heeft vele kanten en voor D'66 is daar best ruimte. Maar wil D'66 eigenlijk wel liberaal zijn?
Aan de definitie die de heer Brinkhorst aan zijn partij geeft: "anders links" - door Hans Gruyters wel eens treffend
"deftig links" genoemd - hebben we natuurlijk ... juist ....
..niets!
De VVD zal een zakelijke aanpak tegenover D’66 bezigen, maar ik vrees dat de houding van D‘66 tegenover ons een emotionele is.Zo'n houding is nlet alleen oppervlakkig, maar wordt ook bepaald door etikettenplakkerij. Allereerst dit:
De termen “rechts" en "links" komen uit de oude doos. Want waarom is het rechts om steun voor onze verdediging te zoeken bij de NAVO. En waarom is het links om voor minderheden op te komen? is het rechts om de politie die steun te geven die zij verdient?
Ens wie wil b.v. niet het milieu bewaren? Wie wil niet de persoonlijke bediening van de winkel op de hoek én wie wil niet het bruine café en onze monumenten in ere houden? Het goede In de samenleving moet behouden blijven en in die zin zijn wij conservatief.

En wij niet alleen!
Dat heeft niets te maken met links of rechts. Die etiketten worden alleen maar gebrulkt om anderen in de hoek te drukken.
Het is de historische verdienste van Hans Wiegel dat hij de VVD heeft gemaakt tot een echte volkspartij.
in Brabant en Limburg zijn wij de tweede partij. 10% van de Nederlandse katholleken stemt op ons. De VVD heeft het hoogste percentage nieuwe kiezers. Eén van de vier die voor het eerst mocht stemmen, stemde VVD.
Na de AR " als die nu nog zou bestaan - vertegenwoordigen wij de meeste gereformeerden. Dat klopt, want het beginsel van de souvereiniteit In eigen kring wordt nu door ons verwoord. in die zin zijn Hans Wiegel en Koos Rietkerk de erfgenamen van Abraham Kuyper. De echte doorbraak na de Tweede Wereldoorlog, dat was nlet de PvdA van toen, dat is de VVD van nu. '
CDA
Een enkel woord over het CDA. Met het CDA verschillen wij princlpieel van mening over het uitgangspunt voor politieke partijvorming. Natuurlijk is er verband tussen geloof en politiek. Heel veel liberalen putten hun inspiratie uit het christendom. Anderen uit het humanisme. Die persoonlijke inspiratiebron brengt hen tot bepaalde opvattingen over de inrichting van onze samenleving.

in de VVD staat echter niet die persoonlijke Inspiratiebron voorop. In de politiek van alledag gaat het er immers om die mensen te verenigen die over de inrichting van onze maatschappij dezelfde opvattingen hebben. De bron waaruit men daarbij put is een zaak voor het indivldu.

Bij het, CDA ligt dit duidelijk anders. Daar staat de gemeenschappelijke inspiratiebron - het Christendom - voorop. Maar dat een- zelfde geestelijke ovettuiglng tot heel andere maatschappelijke opvattingen kan leiden zien wij bijna dagelijks aan de opstelllng van het CDA.
Vorige week mocht de VVD zich op de partijraad van het CDA verheugen in vijf pagina's

aandacht van CDA-fractievoorzltter Lubbers. Ik zeg verheugen omdat het goed is dat partijen zieh bezinnen op de positie die zij met elkaar innemen in het politieke krachtenveld.

De heer Lubbers onderkende twee gevaren in het liberale denken.

Ten eerste dat de VVD zich verder zou versterken bij de opkomende normloosheid. Ten tweede, dat de VVD de fout zou maken alleen op individuen te mikken. Het gaat het CDA, aldus nog steeds de heer Lubbers, nlet alleen om de ontplooiing van de individuele mens, maar ook om een ontplooiing in verantwoordelijkheid, met als richtsnoer gerechtigheid.

ik geloof dat ult die opmerklngen niet alleen een gebrek aan kennte en invoellngsvermogen blijkt over wat liberalen be- zielt, maar ook een miskenning van de waarde van de individuele mens. Natuurlijk spreekt het ook voor liberalen voor zien, dat de samenleving geen zandbak is vol met losse korrels, zonder enige samenhang.

Natuurlijk erkent het liberalisme dat het samenstel van mensen voor de afzonderlijke mens van grote waarde is. Maar het is in onze ogen juist dat samengaan van die verscheidenheid aan individuen die de kleur geeft aan het maatschappelijk leven.

Het is die unieke, afzonderlijke mens die door eigen creativiteit, ln samenspel met anderen, richting geeft aan de koers van de samenleving. En het gaat natuurlijk niet aan om het liberalisme ook zelfs maar te associéren met normloosheid. Normen en waarden zijn de resultante van het maatschappelijk verkeer en van een langzaam groeiproces.

Normen en waarden komen niet zomaar uit de lucht vallen. Het is juist het diepe besef van liberalen dat vrijheid, verantwoordelijkheid, sociale gerechtigheid en verdraagzaamheid hånd ln band gaan, dat leidt tot onze polltleke stellingname.

Niet voor abortus als zodanlg, maar wel voor de mogelijkheid van de elgen besllssing van de vrouw met inachtneming van de bescherming van het ongeboren leven. Niet voor pornografie, maar wel volwassen mensen zelf de vrijheid laten om keuzes te maken.

Niet voor afschaffing van de sociale zekerheid, maar wel voor aanpassing van ons stelsel om de kern van de sociale zekerheid te kunnen behouden;

Niet voor de verplichting; voor de vrouw om buitenshuis te werken, wel voor de gelijke kans van de vrouw om deel te nemen aan het arbeidsproces.
Niet tégen het huwelijk, maar wel voor de vrijheid van mensen om die vorm van samenleven te kiezen, die hen aan- spreekt.
De opmerkingen van de heer Lubbers over de zogenaamde normloosheid van ons liberalen hebben mij diep gegrlefd. Vriendelijk gezegd wijst het erop dat de heer Lubbers van het liberalisme maar weinig heeft begrepen. in plaats van de VVD allerlei volstrekt misplaatste verwijten te maken, zou de heer Lubbers er goed aan doen de hand eens in eigen boezem te steken.
Onder het vorige kabinet bijvoorbeeld heeft de heer Lubbers met zijn fractie ons regelmatig grijze haren bezorgd: ik geef U een aantal voorbeelden.

- waren het niet een aantal loyalisten die het kabinet regel- matig in grote moeilijkheden brachten;
- was het niet de heer Lubbers die bij een aantal essentiele stemmingen ons nooit enig uitslultsel kon geven over het stem- gedrag van zijn fractle;
- was het niet onder zijn leiding dat het CDA regelmatig gaten schoot in het Bestekbeleid waarvoor van Agt de eerste verantwoordelijkheid droeg;
- was het niet de heer Lubbers en zijn fractle die de VVD na de vorige verkiezingen binnen eén etmaal liet vallen?
- timmerde hij ook niet driftig mee aan de wieg van het deze week overleden kabinet?

Op de CDA-partijraad meende de heer Lubbers ook nog eens twee oud-bewindslleden van ons te moeten onderhouden over gaten die zij in hun begroting achtergelaten zouden hebben.
lk wll de heer Lubbers slechts confronteren met één overduidelijt citaat: "Noch de nota van Van der Stee, noch enkel ander document dat mij ter beschikking Staat, wettigt de conclusie dat in enige ' fase door het vorige kabinet met petten zou zijn gegooid op welke terreinen dan ook. Dat het vorige kabinet, en zo zou ik ook gesproken hebben indien ik met het vorige kabinet geen persoonlijke band had onderhouden, een chaotische situatie zou hebben achtergelaten, dient ferm te worden weersproken.
Ook blijkt uit de brief van de Minister van Financien dat in de Miljoenennota niets was verdoezeld". Einde citaat.

Deze woorden zijn niet uitgesproken op een of andere partijbijeenkomst, maar in de TWeede Kamer zélf. -De heer Lubbers was ook aanwezig toen ze werden uitgesproken door zijn eerste man: .....van Agt. Toen heb ik de heer Lubbers niet gehoord!

De VVD is een brede, liberale volkspartij die alle beroepen, alle inkomens, alle gezindten en alle leeftijden bestrijkt..' Waaruit blijkt dat liberalisme van ons? ik noem een paar kernpunten.

Ons eerste uitqanqspunt ls de zelfwerkzaamheid.

De mensen willen zelf doen en de VVD wil hun de kans daartoe geven. De gemiddelde Nederlander héé ft geen behoefte aan al die opvang, begeleiding, betutteling en hulp. Hij wil die bureaucratisering niet. Hij kan het zelf wel. De VVD wil zoveel mogelijk Nederlanders gelijkwaardlge kansen geven om eigen verantwoordelijkheid te dragen. Daarbij passen risico's.

Sommige rislco's zijn echter te zwaar om te dragen. Sommigen - en door de werkloosheid ls dat aantal tegenwoordlg helaas groot worden buiten hun schuld getroffen door een ongeval of gebeurte- nls waarvan zij de gevolgen nlet kunnen of behoren te dragen.

Die mensen vinden de VVD achter zien. Die risico's moet de gehele gemeenschap dragen. Het stelsel van de verzorgingsstaat moet echter worden herzlen. De doelmatigheid van vele regelingen ls ver te zoeken. Betere regels en beter toezilcht zijn nodlg, nlet alleen vanwege de kosten maar ook om te voorkomen dat een verkeerde mentalltelt, de grondslagen van onze samenleving ondermijnt. Daarbij behoort nog steeds dat iedere burger in de eerste plaate zelf voor zijn bestaan zorgt. Slaagt hij daarin nlet, ondanks al zijn inspanningen, eerst dan is beroep op de sociale verzekeringswetten gerechtvaardigd.

En daarmee kom ik op ons tweede uitgangspunt: solidarlteit met de mensen die dat echt nodig hebben!

Naar liberale overtuiging zijn het op dit moment in ieder geval de echte minima die op onze bijzondere steun mogen rekenen.

Wij hebben het dan over de mensen die van een minimum-uitkering meerdere mensen moeten onderhouden. Een begrip dat door de VVD werd ingevoerd en waar wij toen om

werden weggelachen..
De koopkracht van deze mensen dient te worden beschermd.
Dat geldt ook voor de vele kleine zelfstandigen die vaak op de rand van het bestaansminimum leven. Het gaat dan om mensen die met ongelooflijk veel inzet en inspanning, nooit denkend aan een 40-urige werkweek - vaak met het hele gezin - werken voor een zeer karig bestaan. Zij hebben onze sympathie en steun, nlet alleen omdat zij het liberale ideaal van zelfstandlgheid en onafhankelijkheid in de praktijk proberen te realiseren, maar ook omdat zij voortdurend leven met de vraag of er de volgende dag nog wel brood op de plank ls.
Een derde groep waar ik in dit verband iets over zou willen zeggen zijn de AOW-ers. Ook die groep heeft recht op onze extra
aandacht.
Het gaat om mensen die jarenlang hebben gewerkt en premie
hebben betaald. Zij hebben recht op zekerheid en mogen van
de samenleving verwachten dat zij zonder financiele zorgen
van hun oude dag kunnen genieten. Het zou voor mij, als
jong politicus, een heel zwarte dag zijn wanneer de AOW-
uitkeringen in gevaar zouden komen. Ombuigingen, ook in de sociale
zekerheid, zijn noodzakelijk. Maar de AOW zonderen wij daar-
van nadrukkelijk uit! Aan de uitkeringen van onze AOW-ers
mag wat de VVD betreft nooit en te nimmer worden getornd.
Ons derde uitgangspunt is rechtszekerheid. Ook daarover wil ik in het kort iets zeggen. De afgelopen jaren heeft ons land een fors aantal keren te maken gehad met grootschalig politie-optreden. Dat politie-optreden vindt steeds zijn oorzaak in demonstraties, die door het gedrag van kleine groepen ontaarden. Tot welke chaos dat leidt, ziet U regelmayig op de T.V. Natuurlijk, het recht op demonstratie, het recht dus van mensen op een afwijkende mening naar voren te brengen, is een verworvenheid die diep is geworteld in onze liberale overtuiging. Aan het vastleggen van dat recht in de Grondwet heeft de VVD ook graag haar medewerking verleend.
Maar ais zo'n recht gaat ontaarden, want een ander woord heb ik er niet voor, in het blokkeren van rails, als politie-agenten hun pistool moeten trekken om zich te verweren

tegen een stenen- regen na een demonstratie', als inwoners van Dodewaard hun dorp voor een week afgesloten zien, dan moet de alarmbel wel gaan rinkelen. Dan moeten zelfs rode stoppen wel doorslaan. Dan gaat het niet langer meer om mensen die een andere overtuiging wlllen uit- dragen. Dan is er ook geen sprake meer van burgers die proberen besluiten van polltieke organen te beinvloeden. Dan gaat het doodgewoon om het overschrijden van de grenzen van de rechtsstaat. Dan ls een eerste, afschuwelijke stap op weg naar de terreur, gezet Liberalen zullen tot het uiterste moeten gaan met hun tolerantie. Maar aan die verdraagzaamheid komt een einde, wanneer aan de fundamenten van onze rechtsstaat wordt geknaagd, Daarvoor staat de VVD, daarvoor willen wij vechten met de kracht van al onze
argumenten

d. Als vierde uitgangspunt noem lk U het beginsel dat prestaties in onze maatschappij behoren te worden beloond en niet gestraft. in onze verzorgingsstaat ls het leveren van prestaties ook van grote maatschappelijke betekenis.

Wij, inwoners van
de verzorgingsstaat "Nederland" hebben vele rechten - o.a. op sociale voorzieningen - maar ook plichten. Hebben wij bijvoorbeeld niet de morele pllcht ons in te spannen ten behoeve van de samenleving waarin wij moeten leven? Moeten wij niet van de eigenschappen en mogelijkheden die ons zijn gegeven een zo goed mogelijk gebruik maken?
Lange tijd ls in onze samenleving neergekeken op het leveren van prestatles. Dat was in de tijd dat de bomen nog tot in de hemel groelden. Nu blijkt hoe funest die houding ls geweest.
Wij moeten er in onze samenleving weer oog voor krijgen dat het overwinnen van moeilijkheden zinvol ls voor de mens.
Het vormt ook het karakter.

Onze samenleving moet weer oog krijgen voor de waarde van het leveren van prestaties. Dat betekent ook dat verdere nivellering wat de VVD betreft uit den boze ls. Nu al verdient 95% van de mensen tussen de 1500 en 3500 guiden schoon per maand.

Nu al is het verschll tussen het minlmum-nétto-loon en het modale loon nog slechts zo'n 350 guiden per maand: is dat een stimulans, ls dat een beloning, voor extra inzet en inspanning?
Vindt U het een wonder dat honderddulzenden werknemers het woord "nivellering" van hun leven niet meer willen horen.
Terecht, want de juiste man op de juiste plaats verdient een premie. Waarom zou men naar meer verantwoordelijkheid streven, als men daar ook niet de vruchten van mag plukken. Natuurlijk, de mens werkt niet alleen bij brood alleen, maar een goede materiele beloning hoort er wel bij!
ik sprak U over vier belangrijke uitgangspunten voor het beleid. Zij komen ook tot uitdrukking in een aantal hoofd- punten voor het beleid in de komende jaren.
Het zijn uitdagingen waar wij liberalen een antwoord op moeten vinden. ik wil daar vanavond een klein begin mee maken.
. Het ontwlkkelen van een qezonde economle die qeen onherstelbare schade aan het milieu toebrengt.
ik hoef hier niet in te gaan op de economische moeilijkheden van vandaag. Ten dele zijn die toe te schrijven aan internationale ontwikkelingen. Ten dele zijn zij echter ook onze eigen schuld. Tussen 1973 en 1981 zijn de investeringen gedaald met 8% terwijl de consumptie is gestegen met 20%. in 1960 werd nog 17% van het gezinsinkomen gespaard, in 1980 slechts 5%.. De overheidsschuld groeit op het ogenblik met f 65 a f 70 min. per dag.
De rentelasten van die schuld bedragen nu per werkende Nederlander a 3500 per jaar. Dat bedrag is volgend jaar f 4100,-.
in 1982 gaat 130% van de geschatte economische groei naar
de collectieve sector. Dat alles vraagt natuurlijk om moeilijkheden. Er is een wanverhouding tussen de collectieve sector en de particuliere sector. Er is ook een wanverhouding tussen consumptie en investeringen. Het zou onjuist zijn te stellen dat de collectieve sector parasiteert op de particuliere.
Dat is niet zo: wegenbouw, huisvesting, onderwijs en gezondheidszorg zijn van fundamenteel belang voor onze economie,
Die sector is echter uit de hand gelopen, vooral waar het de uitgaven in de sociale

zekerheid betreft. Dan is het beter om met een paar grote en duidelijke maatregelen. het mes erin te zetten,dan om te treuzelen met een veelheid van kleine.

De mensen zijn ertoe bereid, maar zoals zo vaak, liggen de politici een slag achter. Betekent dit, dat de particuliere ondernemingsgewijze productie heiiig is? Nee! Heilig is slechts weinig. ik spreek nu niet over geloofsovertuiging. Heilig is slechts onze vrijheid - de mogelijkheid die wij hebben on ons onbelemmerd te ontplooien. Maar de particuliere ondernemingsgewijze productie is wel erg belangrijk. Allereerst is zij doelmatiger dan de regelende overheid. Kijk maar naar de woningbouw. Sinds de oorlog heeft de overheid alle fasen daarvan beheerst - van de planning, via de financiering tot de toewijzing. Mat is het resuitaat: 37 jaar na de oorlog - woningnood en krakers. Daarom moet de overheid taken afstoten waar dat kan gebeuren zonder dat belangen worden geschaad. Overheidstaken moeten worden geprivatiseerd waar dat de doelmatigheid dient.
Daarbij komt een tweede reden die nog belangrijker is. De particuliere ondernemingsgewijze productie is gedec'entra- liseerd en doet een veelheid van kleine en grote beslissingscentra ontstaan die een tegenwlcht vormen tegen de machtige Haagse bureaucratie. Zij steunt de pluriformiteit van onze samenleving en dus ook onze burgerlijke vrijheden. Nergens ter wereld is de particuliere ondernemingsgewijze productie om zeep gebracht of het was tevens gedaan met de democratie.
Die productiewijze is. een middel. Als zodanig is zij niet heilig, want een middel kan nooit heilig zijn. Alleen een doel is dat. Zij is echter wel een uiterst belangrijk middel.
Geen welvaartsstaat is mogelijk op een economise kerkhof.
Wie zijn economie riskeert, zet zijn deemocratie op het spel.
De motor van onze maatschappelijke vooruitgang is nog steeds de individuels creativitelt.
Onze welvaartstoenome mag niet ten koste gaan van de omgeving.
De overheid moet regelend optreden ter bescherming van het milieu. De regels moeten echter wel eenvoudig en duidelijk zijn, evenals de beleidsuitvoering snel moet zijn. Daaraan mankeert het een en ander. Zorgvuldig en verantwoordelijk optreden van ondernemers is vereist. Ook daaraan heeft het ontbroken.
Milieuverontreiniging is niet een zaak van teveel, maar van te weinig technologie. in

Nederland heeft een anti-technologie stemming geheerst die schade heeft toegebracht niet alleen aan het milieu, maar ook aan onze economlsche positie

-

Technologische vernieuwinq

De komende jaren wordt onze maatschappij een informatie-maatschappij. Mensen zullen zien steeds meer bezig houden met het verzamelen, verwerken en verspreiden van informatie. Goede informatie is ook essentiëel voor onze besluitvorming en de contrôle daarop. informatie-verzorging raakt de kern van ons democratische stelsel. Zinvolle democratisering van de besluitvorming wordt mogelijk wanneer de mensen ook de mogelijkheden krijgen zien het vereiste informatieniveau eigen te maken. De nieuwe technologische ontwikkeling dient zo gebruikt te worden om onze democratie te versterken.

Door de nieuwe technologische ontwikkeling kunnen mijns inziens ook twee belangrijke liberale idealen worden gerealiseerd.

- machtsverschillen kunnen kleiner worden»
- het werk wordt menselijker, er is immers minder geestdodende arbeid. ,

Er zullen nieuwe produktie-methoden en dlensten opkomen. De werkgelegenheid in ons land zal daardoor ook hoogwaardiger worden. Sommigen menen dat de ontwikkeling van wetenschap en technologie haast automatisch zal leiden tot een toenemende overheidsinvloed besllssingen zouden zo gecompliceerd en ingrijpend worden dat men deze alleen aan de overheid zou willen toevertrouwen. 1k ben het daar fundamenteel mee

oneens.
Het gaat om de vraag hoe wij de nieuwe technologieën zelf willen gebruiken. f

Wij willen de nieuwe technologie gebruiken om de mens vrijer te inaken, vrij van bijv. geestdodende routine-arbeid.
Met kleinere verschillen in kennis en informatle. Met meer mogelijkheden voor de mens zelf om zijn of haar lot te bepalen. Een maatschappij met minder machtsverschillen. Ms de kiezer ons straks meer invloed geeft, zullen wij ons met nog meer kracht inzetten voor zo'n maatschappij!
Emancipatie van de mens
De positle van het individu is de VVD aan het hart gebakken.

Er zijn natuurlijk meer groeperingen die dat roepen, maar tussen theorie en praktijk gaapt bij hen meestal een groot gat. Want die keuze, voor de emancipatie van alle mensen, ls geen vrijblijvende keuze. Gaat niet vanzelf. Dat kost moeite en in een aantal gevallen ook geld.

Zo ls het voor liberalen een vanzelfsprekende zaak dat ledere vorm van discriminatle op basis van geslacht, huwelijkse staat, sexuele geaardheid of wijze van samenleven wordt verboden. Zo niet voor sommlge groeperingen, variërend van radicaal feministisch tot orthodox reformatorlsch. De radicaal- feminlstlsche beweging pleit er voor de man te kunnen dlscrimineren om zo de vrouw de kans te geven haar achterstand
in te halen.

Dat betekent: de ene discriminatie inruilen voor de andere.

De orthodoxe groeperingen achten een gelijke positie van man
en vrouw in strijd met hun geloofsovertuiging. Laat ik heel duidelijk zijn. De VVD respecteert iedere geloofsovertuiging.

Wil ook aan ledereen de vrijheid laten om zijn of haar samenlevingsverband, of dat nu huwelijk of iets anders is, zo in te richten als hem of haar goeddunkt.

Essentieel voor ons is dat de overheid de taak heeft ervoor te zorgen dat de keuze van een individu of de hoedanigheid van een burger niet lelden tot maatschappelijke achterstelling. Als dat wel gebeurt, tref je een liberaal in zijn hart. Op zo‘n moment mogen die mensen die achtergeateld worden erop rekenen dat zij ons aan hun kant vinden. Die overtulging is het waard om voor te knokken en dat zal de VVD, indien nodig, ook doen!

Nog een slotopmerking over die emancipatie, maar wel een heel belangrijke. Er is in ons land een toenemende neiging te bespeuren om met name de emancipatie van de vrouw als een soort overbodige luxe te beschouwen. Ook daarover wil ik duidelijk zijn. ledere partij die de emancipatie als een luxe onder het tapijt wil schuiven, vindt de VVD tegenover zich. Emancipatie is voor liberalen niet een gunst, maar wordt door ons gezien als een plicht voor de samenleving als geheel.

En daarover valt met ons niet te sjoemelen.

5. Herzlening van de verzorgingsstaat

De tachtiger jaren moeten ook de jaren worden van een grondige herijking van de rol van

de Staat. Zeifs socialisten zien nu in dat wij niet door kunnen gaan de Staat voor alles en iedereen op te laten draaien. Koos Rietkerk komt de verdienste toe dit onderwerp een aantal jaren geleden als eerste aan de orde te hebben gesteld. Die herwaardering van de rol van de overheid in onze verzorgingsstaat is bij liberalen bij uitstek in veillge handen. De rol die wij de overheid in de jmaatschappij toekennen, is niet alleen van beperkter aard, maar is ook fundamenteel anders. Niet een overheid die probeert tot in de essentie het maatschappelijk leven te regelen. Ook niet een samenleving die daar waar iets misgaat, onmiddellijk naar het wapen van de overheid grijpt. Niet een gemeenschap waarin de mens tot een gevangene van allerlei structuren is geworden. Ook niet een samenleving waarin leder gevoel van onbehagen wordt omgesmeed tot een probleem.

Kortom, de VVD wil geen lokettenmaatschappi.

Wij liberalen, Dames en Heren, zullen de samenleving bouwen op de rotsblokken van de zelfstandige kracht.

6. Vrede en veiliqheid

ik sprak met U over de uitdagingen die in de tachlger jaren voor ons liggen.

Al die vraagstukken vallen in het niet bij het probleem hoe de vrede in die jaren gehandhaafd moet worden. Wat meer of wat minder welvaart, een paar procent meer of minder loon zijn problemen, die zonder vrede niet eens meer opgelost hoeven te worden.

Het handhaven van vrede vormt vrijwel de grootste uitdaging voor de kornende jaren. Miljoenen mensen moeten leven met een voortdurende vrees van een eventuele oorlog. Mlijoenen mensen worden overal ter wereld, dag in dag uit, geconfronteerd met daadwerkelijke oorlogsvoering.

Er wordt ons als VVD wel eens verweten, dat ons denken over defensie louter en alleen wordt beheerst door een koude ooriogsmenta1ltelt. U weet dat dat onzin is, maar voor alle mensen buiten deze zaal wll ik het toch nog eens een keer duidelijk maken.

leder zinnig roens is tegen bewapening. leder zinnig mens veroordeelt kernwapens als onmenselijk, inhumaan en afschuwelijk. leder zinnig mens wll ook de kernwapens de wereld uit.

Maar waar het om gaat, is hoe dat doel het beste bereikt kan worden. Van de VVD, van

ons liberalen, wordt in die discussie ook een creatieve bijdrage verwacht.
Wij hebben tegenover iedereen, maar vooral tegenover jongeren, de plicht om ons op alle mogelijke manleren in te zetten om aan die afschuwelijk wapenwedloop een einde te maken.
Wat is het voor waanzin dat de menselijke creativitelt geinvesteerd wordt in het alsmaar verder perfectioneren van nleuwe wapens? Wat is het voor waanzin, dat aan de ene kant miljarden worden uitgegeven aan de bewapeningswedloop terwijl aan de andere kant miijoenen mensen niet genoeg te eten hebben.
De VVD ls bereid om met iedereen mee te denken, die aan die wapenwedloop een einde wil maken. Maar lk stel wel een zaak voorop.
ik heb zelf de oorlog niet meegemaakt, maar ik heb van mijn ouders en van anderen wel iets geleerd. Je kunt met veel dingen rislco's nenen, met veel zaken experimenteren. Maar er is één punt waar de VVD geen risico mee wenst te lopen en dat is onze vrijheid. Vrijheid wordt niet bereikt door eenzijdige stappen. Vrijheid wordt ook niet bereikt door een hetze tegen bondgenoten.
Onze vrijheid blijft alleen behouden door samen met anderen te staan voor een verantwoorde defensie. Daarvoor staat de VVD. Daarvoor kan iedereen op ons blijven rekenen.
Slot en kabinetsformatle volgen op de.avond zelf.